

Vlaanderen
is lokaal bestuur

NIET-FINANCIËLE ASPECTEN MEERJAREN- PLANNEN 2026–2031

Lokale besturen

AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR

vlaanderen.be/lokaal-bestuur

Depotnummer: depot D/2026/3241/299

Verantwoordelijke uitgever:
Sami Souguir, wnd. administrateur-generaal

Inhoud

1.	INLEIDING.....	4
2.	PROCESMATIGE EN VORMELIJKE INDICATOREN	6
2.1	Tijdigheid.....	6
2.2	Correcte opmaak van de schema's.....	7
2.3	Coherentie tussen het meerjarenplan en de digitale rapportering erover	8
2.4	Doorzoekbaarheid van het meerjarenplan.....	9
2.5	Publicatie op de gemeentelijke webtoepassing.....	10
3.	INHOUDELIJKE INDICATOREN	11
3.1	Prioritaire acties: absoluut en relatief aantal	11
3.2	Percentage van de uitgaven voor prioritaire acties	14
3.3	De beleidsformulering	15
3.4	Percentage van de uitgaven dat functioneel niet specifiek is toegewezen	16
3.5	Spreiding van de personeelsuitgaven over het aantal beleidsvelden.....	18
3.6	Gecorrigeerde autofinancieringsmarge en geconsolideerd financieel evenwicht.....	20
3.7	Rapportering over de financiële risico's en grondslagen en assumpties.....	22
3.8	Rapportering over de verbonden entiteiten.....	24
3.9	Rapportering over de personeelsinzet.....	26
3.10	Rapportering over de investeringen	27
3.11	Toegestane werkingssubsidies: juiste codes?	28
3.12	De codes voor de economische sector: toegepast waar het moet?	30
3.13	Gebruik van de nieuwe algemene rekeningen: retributies.....	31
3.14	Ramingen van de investeringsuitgaven	32
3.15	Ramingen van de aanvullende belastingen	34
3.16	Registraties en ramingen van de algemene werkingssubsidies.....	35
4.	CONCLUSIES	37

1. INLEIDING

Na de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2024 maakten alle 285 Vlaamse gemeenten in 2025 hun meerjarenplan 2026-2031. Dat was eind 2025 het voorwerp van bespreking op de gemeenteraden. Het was de derde keer dat de Vlaamse gemeenten een meerjarenplan opstelden volgens de methodiek van de 'beleids- en beheercyclus' (BBC). Eerder gebeurde dat in 2013 (het meerjarenplan 2014-2019) en 2019 (het meerjarenplan 2020-2025).

Ook al is de BBC-regelgeving sinds de invoering in 2014 reeds 2 keer geëvalueerd en bijgesteld, de essentie, de principes en de basisregels voor het meerjarenplan zijn onveranderd gebleven. Het meerjarenplan bevat een geïntegreerde planning en beschrijving van het inhoudelijk en financieel beleid voor 6 jaar en moet een kwaliteitsvol sturingsinstrument zijn.

Voor hun inhoudelijke planning formuleren de gemeenten beleidsdoelstellingen, actieplannen en acties, waar mogelijk geëxpliciteerd met effect- en prestatie-indicatoren. In de financiële planning ramen ze de verwachte ontvangsten en uitgaven voor die acties, actieplannen en doelstellingen en wijzen ze die ook toe aan 3 andere dimensies: de beleidsvelden, de algemene rekeningen en de economische sectoren waarmee de transacties gebeuren.

Voor een deugdelijk lokaal politiek debat en een zinvolle opvolging van de uitvoering van het geplande beleid is het belangrijk dat het meerjarenplan voor de raadsleden duidelijk weergeeft hoe het gemeentelijk beleid er zal uitzien, welke activiteiten het bestuur zal uitvoeren en wat de belangrijkste verwachte uitgaven en ontvangsten voor de volgende jaren zijn. Deze nota beschrijft een aantal aspecten die volgens de inschatting van ABB een indicatie geven van de kwaliteit van de gemeentelijke meerjarenplannen 2026-2031.

Voor de uitwerking van de analyse hanteren we dezelfde methode als in onze eerdere gelijkaardige onderzoeken¹. We definiëren concrete indicatoren die een bepaald aspect van 'kwaliteit' reflecteren. De eerste 5 indicatoren hebben te maken met formele aspecten, de volgende 16 hebben betrekking op de eigenlijke inhoud van het meerjarenplan. Voor elke indicator geven we eerst een korte definitie (**wat**). Vervolgens duiden we de relevantie voor ons onderzoek (**waarom**) en beschrijven we de vaststellingen (**resultaat**). We sluiten telkens af met een besluit (**conclusie**).

Tot slot geven we nog de volgende aanvullende beschouwingen:

- Indicatoren zijn bij voorkeur valide, objectief en verifieerbaar. Dat is niet altijd volledig realiseerbaar. Voor heel wat indicatoren haalden we de informatie uit de digitale rapportering over de gegevens van de meerjarenplannen. Dat zijn veeleer 'harde' cijfers waarover weinig betwisting kan bestaan. De resultaten voor een aantal andere indicatoren zijn gebaseerd op inschattingen die ABB registreerde bij het nazicht van de meerjarenplannen.
- De beoordeling van de voorstelling van een meerjarenplan is geen beoordeling van de kwaliteit van een beleid. Een beleid dat volgens sommigen minder effectief, efficiënt of

¹ Het gaat over de volgende [ABB-rapporten](#):

- 'De kwaliteit van de meerjarenplannen 2020-2025 van de Vlaamse gemeenten, 25 juni 2020'.
- 'Een (tweede) onderzoek naar de kwaliteit van de (aangepaste) meerjarenplannen 2020-2025 van de Vlaamse gemeenten, juni 2021'.
- 'De kwaliteit van de jaarrekeningen 2022 van de Vlaamse gemeenten, 2 april 2024'.

gepast is, kan toch transparant, betrouwbaar en tijdig zijn voorgesteld. Omgekeerd kan het ook gebeuren dat een bestuur een beleid voert dat als 'zeer goed' wordt beschouwd, maar er niet in slaagt om dit overzichtelijk en accuraat voor te stellen in het beleidsrapport.

- We moeten er rekening mee houden dat kwaliteit een containerbegrip is, dat bovendien subjectief geladen is. Een kwalitatieve beoordeling van de meerjarenplannen is niet volledig objectiveerbaar.
- De gemeentelijke meerjarenplannen zijn onderworpen aan het algemeen bestuurlijk toezicht van de Vlaamse overheid. Die vernietigt het meerjarenplan wanneer:
 - het niet alle noodzakelijke informatie bevat opdat de raadsleden er met kennis van zaken een beslissing over kunnen nemen;
 - er geen of slechts een fictief financieel evenwicht is;
 - het meerjarenplan dat de raad heeft vastgesteld niet overeenstemt met de digitale rapportering aan de Vlaamse overheid;
 - ontvangsten ten onrechte zijn ingeschreven;
 - verwachte uitgaven ten onrechte niet zijn opgenomen.

Een vernietiging van een gemeentelijk meerjarenplan door de toezichthoudende overheid is een beslissing met ingrijpende gevolgen. Het aantal meerjarenplannen waarvoor de Vlaamse overheid een toezichtmaatregel treft blijft in de praktijk beperkt. Dat betekent echter niet dat alle meerjarenplannen per definitie in alle onderdelen even kwaliteitsvol zijn of dat er geen verbeterpunten te signaleren zijn.

- De indicatoren over de digitale doorzoekbaarheid van het meerjarenplan, het overzicht van de beleidsdoelstellingen, de rapportering over de verbonden entiteiten, de personeelsinzet, de investeringen en de ontvangsten uit retributies hebben betrekking op aspecten die vanaf 2026 zijn bijgestuurd (BBC 3.0)². De analyse van de beleidsverklaring, een onderdeel dat vanaf 2026 is toegevoegd aan de strategische nota, overstijgt de draagwijdte en haalbaarheid van onze analyse. De beleidsverklaring kan het voorwerp uitmaken van afzonderlijk vervolgonderzoek.
- De analyse heeft betrekking op de meerjarenplannen van de gemeenten. Ook de provincies, de autonome gemeente- en provinciebedrijven en de publiekrechtelijke welzijnsverenigingen hanteren BBC en maakten in 2025 een meerjarenplan 2026-2031. De meerjarenplannen van die besturen zijn niet het voorwerp van deze nota.
- We hopen dat onze analyse bijdraagt aan een gefundeerde explicitering van enkele goede én enkele te verbeteren aspecten van de meerjarenplannen, zodat de lokale besturen daar vervolgens mee aan de slag kunnen bij latere aanpassingen van het meerjarenplan.

² Het betreft de indicatoren 2.4, 3.3, 3.8, 3.9, 3.10 en 3.13.

2. PROCESMATIGE EN VORMELIJKE INDICATOREN

2.1 Tijdigheid

Wat?

In deze indicator bekijken we hoeveel gemeenten hun meerjarenplan tijdig vastgesteld en ingediend hebben. De gemeente moet haar meerjarenplan definitief vaststellen vóór het einde van het jaar dat volgt op de gemeenteraadsverkiezingen, dus uiterlijk op 31/12/2025. Daarna moet ze de gegevens onmiddellijk digitaal bezorgen aan de Vlaamse overheid. Het meerjarenplan is pas uitvoerbaar nadat de digitale rapportering erover is bezorgd.

Waarom?

Een tijdige vaststelling en digitale indiening van het meerjarenplan is in de eerste plaats belangrijk voor de gemeente zelf. Zolang dat niet gebeurd is, beschikt de gemeente niet over uitvoerbare kredieten.

Ook voor de toezichthoudende overheid en andere belanghebbenden is een tijdig meerjarenplan belangrijk. Zolang er geen definitief vastgesteld meerjarenplan is, is er immers geen zicht op de beleidskeuzes en de verwachte uitgaven en ontvangsten van de gemeenten. Tijdigheid is zo ook een belangrijk aspect van goed organisatiebeheer.

Resultaat

Tijdigheid	Oké	Niet oké
Vaststelling vóór 1 januari 2026	282 (99%)	3 (1%)
Digitale rapportering vóór 1 januari 2026	267 (94%)	18 (6%)

Slechts 3 gemeenten stelden hun meerjarenplan te laat vast. Verder zijn er 15 gemeenten die het tijdig vaststelden, maar de digitale rapportering over de gegevens van hun meerjarenplan pas begin januari 2026 indienden. Die 15 besturen hebben allemaal hun digitale rapportering ingestuurd in de week van 5 tot 9 januari 2026.

Conclusie

De meeste gemeenten beschikten vóór 31 december 2025 over een vastgesteld meerjarenplan en bezorgden hun digitale rapportering vóór die datum aan ABB. Een beperkt aantal besturen diende de digitale rapportering pas in januari 2026 in.

2.2 Correcte opmaak van de schema's

Wat?

Deze indicator gaat na of de onderstaande financiële schema's correct zijn opgemaakt:

- M1: het financieel doelstellingenplan;
- T1: de ontvangsten en uitgaven naar functionele aard;
- T2: de ontvangsten en uitgaven naar economische aard;
- T3: de evolutie van de financiële schulden.

Waarom?

De verplichte schema's zorgen ervoor dat de gemeenteraadsleden welbepaalde informatie ter beschikking krijgen in de vorm die door regelgeving is vastgelegd. Het correct gebruik van de schema's moet ervoor zorgen dat de raadsleden de informatie in het meerjarenplan goed kunnen beoordelen.

Resultaat

Correct opgemaakt schema?	M1	T1	T2	T3
Oké	273	284	280	285
Niet oké	12	1	5	0

De besturen maken de schema's in bijna alle gevallen op conform de regelgeving. Het financieel doelstellingenplan (M1) is enigszins een uitzondering: 12 schema's zijn niet volledig in orde. Het gaat hierbij vaak over het niet vermelden van beleidsdoelstellingen waaraan geen geraamde uitgaven of ontvangsten zijn gekoppeld of het niet of foutief vermelden van de rubriek 'verrichtingen zonder beleidsdoelstelling'.

Het schema T1 gaf in 1 meerjarenplan een vertekende voorstelling door een foutieve koppeling tussen de beleidsvelden en de beleidsdomeinen. Daardoor toonde het schema geen bedragen bij het beleidsdomein 'Algemene financiering' en rapporteerde het bestuur alle verwachte uitgaven en ontvangsten onder het lokale beleidsdomein 'overige'.

De afwijkingen in schema T2 zijn uiteenlopend van aard. In sommige gevallen gaat het over registratiefouten, zoals het boeken van boetes op een verkeerde rekening of het niet-gebruiken van de nieuwe rekeningen voor ontvangsten uit retributies. Daardoor komen die zaken niet correct tot uiting komen in het schema. In andere dossiers zijn het vormelijke fouten, zoals het niet vermelden van het budgettair resultaat of het gebruik van foutieve titels.

Conclusie

Het merendeel van de gemeenten stelt de schema's correct op. De vastgestelde afwijkingen zijn veeleer technisch en hebben geen wezenlijke impact op de inhoud van het meerjarenplan.

2.3 Coherentie tussen het meerjarenplan en de digitale rapportering erover

Wat?

Lokale besturen die de BBC-methodiek volgen, moeten de gegevens van hun meerjarenplan digitaal en in een vastgelegd formaat aan de toezichthoudende Vlaamse overheid bezorgen. Die digitale rapportering is gebaseerd op dezelfde registraties die aan de basis liggen van het meerjarenplan dat de gemeenteraad vaststelt.

De digitale rapportering over de gegevens van het meerjarenplan wordt niet door de raad vastgesteld, maar komt uit hetzelfde registratiesysteem als het meerjarenplan dat de gemeenteraad vaststelt. Ze moet volledig overeenstemmen met het vastgestelde meerjarenplan. Is dat niet het geval, dan bevat het meerjarenplan of de digitale rapportering over de gegevens ervan fouten.

Waarom?

ABB stelt de gegevens uit de digitale rapportering over het meerjarenplan publiek beschikbaar. De data moeten correct zijn en volledig overeenstemmen met de inhoud van het rapport dat de gemeenteraad heeft vastgesteld, zodat alle gebruikers (gemeenteraadsleden, ABB, VVSG, NBB, banken, consultants, lokale besturen, enz.) erop kunnen vertrouwen. Die overeenstemming biedt de gemeenteraadsleden ook de zekerheid dat de gegevens van het meerjarenplan dat ze hebben vastgesteld ook correct zijn opgenomen in het registratiesysteem van het gemeentebestuur.

Resultaat

We controleerden voor de onderstaande schema's en rubrieken de overeenstemming tussen de digitale rapportering en het meerjarenplan dat de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Aansluiting tussen MJP en digitale rapportering over de gegevens ervan?	Oké	Niet oké
Schema M1 (financieel doelstellingenplan)	285	0
Schema M2 (staat van het financieel evenwicht) – BBR	280	5
Schema M2 (staat van het financieel evenwicht) – AFM	283	2
Schema M3 (overzicht van de kredieten)	281	4
Schema T1 (ontvangsten en uitgaven naar functionele aard)	284	1
Schema T2 (ontvangsten en uitgaven naar economische aard)	283	2
Aanduiding prioritair beleid	282	3

Bij 9 besturen (3%) zijn er beperkte afwijkingen tussen het meerjarenplan en de digitale rapportering over de gegevens ervan. In sommige meerjarenplannen is er meer dan 1 afwijking. De meeste afwijkingen situeren zich bij het beschikbaar budgettair resultaat (BBR) in de staat van het financieel evenwicht (schema M2). Het gaat telkens over marginale afwijkingen, bijvoorbeeld door interpretatiefouten bij de registratie van interne facturatie of 'interne' transacties tussen een gemeente en haar OCMW.

Conclusie

De gegevens van de digitale rapportering sluiten doorgaans volledig aan met de voorstelling in de financiële schema's van het meerjarenplan dat de raadsleden hebben vastgesteld. In een beperkt aantal besturen zijn marginale afwijkingen vastgesteld. Wegens de zeer beperkte impact van de afwijkingen hebben de vaststellingen alleen geleid tot een opmerking aan de betrokken besturen, en niet tot een vernietiging van het meerjarenplan³.

2.4 Doorzoekbaarheid van het meerjarenplan

Wat?

Het meerjarenplan en de bijbehorende documentatie moeten gemakkelijk digitaal doorzoekbaar zijn met een automatische zoekfunctie, zoals de CTRL-F-functie. De regelgeving legt verder geen bestandsformaat op: het bestuur kan kiezen voor Word, PDF, Excel, een interactieve omgeving op de website of een intranet enz.

Waarom?

Sinds BBC 3.0 moeten beleidsrapporten verplicht digitaal doorzoekbaar zijn. Die regel is ingevoerd om ervoor te zorgen dat onoverzichtelijke, gescande documenten waarin gemeenteraadsleden moeilijk digitaal kunnen zoeken, tot het verleden zouden behoren.

Dankzij de digitale doorzoekbaarheid is de informatie in het meerjarenplan niet enkel beschikbaar, maar ook beter hanteerbaar. Zo kunnen raadsleden snel en gericht informatie vinden, verbanden leggen en hun controlerende taak beter uitvoeren.

Resultaat

Digitaal doorzoekbaar?		
Oké	280	98%
Niet oké	5	2%

³ Een (materiële) niet-overeenstemming tussen het meerjarenplan en de digitale rapportering over de (onderliggende) gegevens van dat meerjarenplan, is een decretale grondslag voor een vernietiging van het meerjarenplan door de toezichthoudende overheid.

Bijna alle meerjarenplannen zijn volledig digitaal doorzoekbaar. Slechts in 5 gemeenten is dat niet of maar gedeeltelijk het geval omdat het bestuur in het meerjarenplan 1 of meerdere schema's of overzichten als afbeelding heeft opgenomen.

Conclusie

Zowat alle gemeenten hebben de filosofie van de nieuwe regel over de digitale doorzoekbaarheid van de beleidsrapporten, die met BBC 3.0 vanaf 2026 is ingevoerd, in de praktijk correct toegepast.

2.5 Publicatie op de gemeentelijke webtoepassing

Wat?

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de publicatie van hun meerjarenplan op de gemeentelijke webtoepassing. De publicatie moet gebeuren binnen de 10 dagen na de vaststelling van het meerjarenplan in de gemeenteraad.

Voor deze indicator onderzoeken we 4 aspecten:

- Is het meerjarenplan op een eenvoudige manier vindbaar op de gemeentelijke webtoepassing?
- Is de publicatiedatum vermeld?
- Gebeurde de publicatie tijdig?
- Was het meerjarenplan gepubliceerd op de webtoepassing op het moment van de eerste melding die de gemeente aan ABB bezorgde in het digitaal loket⁴?

Waarom?

De publicatie van het meerjarenplan op de gemeentelijke webtoepassing is belangrijk voor de transparantie naar de inwoners en het brede publiek.

Resultaat

We gaan eerst na of het meerjarenplan op een eenvoudige manier vindbaar is op de gemeentelijke webtoepassing⁵.

Makkelijk vindbaar?		
Oké	279	98%
Niet oké	6	2%

⁴ Dat moet volgens artikel 330 van het decreet van 17 december 2017 over het lokaal bestuur: “Op dezelfde dag als de bekendmaking op de webtoepassing van de gemeente van de lijst van de aangelegenheden, vermeld in artikel 285, § 1, 1° en 2°, en van de besluiten, vermeld in artikel 286, § 1, brengt de gemeenteoverheid de toezichthoudende overheid op de hoogte van de bekendmaking ervan.”.

⁵ Strikt genomen volstaat het om de beleidsrapporten te publiceren als bijlage bij een raadsbeslissing op de ‘raadpleegomgeving’.

Vervolgens kijken we of de gemeente de publicatiedatum vermeldt op de plaats waar het meerjarenplan gepubliceerd is. Dat is procedureel van belang omdat iemand die bij de toezichthoudende overheid een klacht tegen het meerjarenplan wil indienen op basis van die datum kan afleiden binnen welke termijn dat (nog) mogelijk is.

Publicatiedatum vermeld?		
Oké	263	92%
Niet oké	22	8%

Nadien gaan we na of de gemeente haar meerjarenplan binnen de 10 dagen na de vaststelling in de gemeenteraad gepubliceerd heeft.

Binnen 10 dagen na vaststelling gepubliceerd?		
Oké	279	98%
Niet oké	6	2%

Ten slotte, checken we of het meerjarenplan gepubliceerd was op de datum waarop de gemeente in het digitaal loket aan ABB de melding bezorgde over de bekendmaking van het meerjarenplan op de gemeentelijke webtoepassing.

Beleidsrapport gepubliceerd op het moment van de eerste melding?		
Oké	283	99%
Niet oké	2	1%

Conclusie

Over het algemeen zijn de resultaten voor deze indicator uitstekend. Per parameter voldeed slechts een handvol gemeenten niet volledig aan de formele vereisten. De correcte vermelding van de publicatiedatum op de gemeentelijke webtoepassing vormt wel een aandachtspunt.

3. INHOUDELIJKE INDICATOREN

3.1 Prioritaire acties: absoluut en relatief aantal

Wat?

In de beleidsplanning omschrijft het bestuur de acties of actieplannen die het zal uitvoeren om de beoogde resultaten en beleidsdoelstellingen te realiseren. Daarbij duidt het de acties of actieplannen aan die het in de strategische nota van het meerjarenplan als 'prioritair' wil weergeven.

Een prioritaire actie is een actie die de raad dermate belangrijk vindt dat er expliciet over moet worden gerapporteerd in de strategische nota van de BBC-beleidsrapporten. Een bestuur kan er ook voor kiezen om in de strategische nota de prioritaire actieplannen weer te geven, in plaats van de prioritaire acties.

De motieven van een bestuur om bepaalde acties in de rapportering het label 'prioritair' mee te geven, kunnen uiteenlopend zijn. Het kan gaan om kernpunten uit het bestuursakkoord, initiatieven waar veel middelen naartoe gaan, acties met een hoge symbolische waarde voor de bevolking, projecten die de volledige legislatuur bestrijken, enzovoort. Het volledige overzicht met alle beleidsdoelstellingen, actieplannen en acties, ook de niet-prioritaire, is terug te vinden in de documentatie bij het meerjarenplan.

Bij deze indicator gaan we na in welke mate de lokale besturen reliëf brengen in hun doelstellingenboom: hoeveel prioritaire acties of actieplannen zijn er en wat is de verhouding met de totaliteit van de acties of actieplannen?

Waarom?

Het aantal prioritaire acties of actieplannen, en de verhouding tot het totale aantal, kunnen een indicatie geven over de mate waarin besturen erin slagen om in de strategische nota van het meerjarenplan voor hun raadsleden het nodige reliëf te brengen in de presentatie van het beleid.

Zowel een te beperkt als een te omvangrijk aantal prioritaire acties of actieplannen, met de bijbehorende ontvangsten en uitgaven, kan de bruikbaarheid van de strategische nota voor de raadsleden verminderen. Een te gering aantal prioritaire acties of actieplannen kan afbreuk doen aan de functie van de strategische nota, die gericht is op het weergeven en toelichten van de beleidsinitiatieven waarover expliciet gerapporteerd wordt in het strategisch gedeelte van de beleidsrapporten. Omgekeerd kan een overdadig aantal prioritaire acties of actieplannen het overzicht belemmeren, waardoor de strategische nota minder hanteerbaar wordt als basis voor een beleidsdiscussie op hoofdlijnen⁶.

Resultaat

De onderstaande tabel geeft een zicht op het aantal prioritaire acties en actieplannen die de gemeenten in hun meerjarenplan inschrijven. In 205 besturen (72%) gebeurt de rapportering in de strategische nota op actieniveau, terwijl 74 besturen (26%) hun strategische nota presenteren op actieplanniveau. Er zijn 6 gemeenten⁷ die in hun strategische nota geen prioritair beleid opnemen, noch op actie- noch op actieplanniveau.

Aantal prioritaire acties of actieplannen	Aantal gemeenten (niveau actie)	Procentueel	Aantal gemeenten (niveau actieplan)	Procentueel
1-10	51	17,9%	29	10,2%
11-20	38	13,3%	15	5,3%
21-30	33	11,6%	13	4,6%
31-40	12	4,2%	9	3,2%
41-50	13	4,6%	2	0,7%
51-60	10	3,5%	2	0,7%
61-70	8	2,8%	0	0,0%

⁶ De documentatie bij het meerjarenplan bevat steeds alle acties, actieplannen en beleidsdoelstellingen.

⁷ Eén gemeente neemt wel prioritair beleid op in het meerjarenplan, maar vertaalt dat niet zo door in de digitale rapportering.

71-80	5	1,8%	1	0,4%
81-90	11	3,9%	1	0,4%
91-100	3	1,1%	1	0,4%
100+	21	7,4%	1	0,4%
Totaal	205	71,9%	74	26,0%

Zowat de helft van de besturen neemt in de strategische nota van het meerjarenplan minder dan 20 prioritaire acties of actieplannen op. Als we inzoomen op de besturen met het laagste aantal prioritaire acties of actieplannen stellen we vast dat 19 gemeenten 5 of minder prioritaire acties hebben, en 12 gemeenten 5 of minder prioritaire actieplannen. Naar onze inschatting schrijven die 31 besturen onvoldoende prioritair beleid in hun strategische nota in.

De 21 gemeenten die in hun strategische nota meer dan 100 prioritaire acties of actieplannen opnemen lopen het risico dat dat document zo omvangrijk wordt dat het aan strategisch gehalte verliest en de raadsleden door de bomen het bos niet meer zien.

% prioritaire acties of actieplannen in het totaal aantal acties of actieplannen	Aantal gemeenten (niveau actie)	Procentueel	Aantal gemeenten (niveau actieplan)	Procentueel
]0%-10%]	63	22,1%	7	2,5%
]10%-20%]	36	12,6%	9	3,2%
]20%-30%]	23	8,1%	13	4,6%
]30%-40%]	15	5,3%	8	2,8%
]40%-50%]	11	3,9%	4	1,4%
]50%-60%]	3	1,1%	1	0,4%
]60%-70%]	7	2,5%	0	0,0%
]70%-80%]	10	3,5%	3	1,1%
]80%-90%]	5	1,8%	9	3,2%
]90%-100%]	32	11,2%	20	7,0%
Totaal	205	71,9%	74	26,0%

Uit het onderzoek over de verhouding tussen het aantal prioritaire acties of actieplannen en het totale aantal blijkt dat de meeste besturen zich in de laagste categorieën situeren. Het aantal gemeenten neemt af naarmate het verhoudingspercentage stijgt. Dat wijst erop dat nogal wat besturen een erg beperkt deel van hun acties als prioritair rapporteren.

Zowel bij de acties als de actieplannen is er een duidelijke toename van het aantal gemeenten zichtbaar in de hoogste categorie van de verhouding (90–100%). Respectievelijk 32 en 20 besturen zitten in deze categorie. Binnen die groep kiezen 2 besturen er zelfs voor om al hun acties als prioritair te bestempelen, terwijl er 6 besturen zijn die alle actieplannen als prioritair weergeven.

Conclusie

De strategische nota is in nogal wat meerjarenplannen nog vatbaar voor verbetering.

Naar onze inschatting zijn er nog (te) veel gemeenten die in hun strategische nota te weinig prioritaire acties of actieplannen uitdrukken. Die strategische nota's geven de raadsleden te weinig inzicht in de beleidsprioriteiten voor de komende jaren. Een ondergrens van 10% beschouwen we daarbij als een absoluut minimum.

Aan de andere kant plaatsen we ook vraagtekens bij de hanteerbaarheid van strategische nota's waarin alle acties zijn opgenomen. Strikt genomen beantwoorden ook die documenten niet aan de doelstelling die de regelgever voor ogen had bij de afbakening van de inhoud van de strategische nota.

3.2 Percentage van de uitgaven voor prioritaire acties

Wat?

In deze indicator gaan we na hoeveel procent van hun totale exploitatie- en investeringsbudget de besturen koppelen aan prioritaire acties en actieplannen. Dat geeft inzicht in het volume van het budget waarover het bestuur meer in detail rapporteert in de strategische nota van het meerjarenplan.

Waarom?

Het is van wezenlijk belang dat er een evenwichtige verhouding is tussen de uitgaven voor prioritaire acties of actieplannen en de totale exploitatie- en investeringsuitgaven. Wanneer het prioritair beleid betrekking heeft op een te klein volume van het budget, geeft de strategische nota de raadsleden onvoldoende inzicht in de geplande beleidsinitiatieven. Als een bestuur het volledige budget uitdrukt in prioritair beleid, rijst de vraag of de strategische nota nog voldoende focus biedt om als basis te dienen voor een beleidsmatige discussie op hoofdlijnen.

Resultaat

Uit het onderzoek van het aandeel van de prioritaire uitgaven in de totale uitgaven blijkt dat het grootste deel van de besturen zich in de laagste categorieën situeert. De klasse met het hoogste aantal gemeenten is die van 0 tot 10%. Bij 129 besturen bedraagt het aandeel van de prioritaire uitgaven 10% of minder van de totale uitgaven voor exploitatie en investeringen.

Wanneer we inzoomen op die laagste categorie, blijkt dat 42 besturen 5% of minder van hun exploitatie- en investeringsuitgaven uitdrukken als prioritair beleid. Daarvan hebben 5 besturen prioritaire uitgaven die minder dan 1% van de totale uitgaven vertegenwoordigen. Bij deze besturen kunnen we ervan uitgaan dat de strategische nota te weinig om het lijf heeft en haar vooropgestelde functie niet volledig vervult.

Tot slot valt op dat 13 besturen zich in de hoogste categorie situeren (90% tot 100%). In die groep kiezen 11 besturen ervoor om al hun uitgaven als prioritair te rapporteren. Hier is onze inschatting dat die keuze de strategische nota voor de raadsleden minder hanteerbaar kan maken.

Aandeel van de prioritaire uitgaven in de totale uitgaven	Aantal gemeenten	Procentueel
[0%-10%]	129	45,3%
]10%-20%]	81	28,4%
]20%-30%]	35	12,3%
]30%-40%]	14	4,9%
]40%-50%]	3	1,1%
]50%-60%]	6	2,1%
]60%-70%]	3	1,1%
]70%-80%]	1	0,4%
]80%-90%]	0	0,0%
]90%-100%]	13	4,6%

Conclusie

Bij te veel besturen heeft de strategische nota te weinig om het lijf wat het volume aan uitgaven betreft. In het zoeken naar een gezond evenwicht op dit vlak zijn nog optimalisaties mogelijk.

3.3 De beleidsformulering

Wat?

Voor deze indicator gaan we na of de strategische nota een goed overzicht bevat van alle beleidsdoelstellingen. De verplichting om in de strategische nota een volledig overzicht met alle beleidsdoelstellingen op te nemen is nieuw vanaf 2026 (BBC 3.0).

Verder beoordelen we per bestuur of de omschrijving van de doelstellingen, acties en actieplannen naar onze inschatting voldoende concreet is om de strategische nota hanteerbaar te maken voor de raadsleden.

We kennen voor deze indicator de beoordeling 'Niet oké' toe in de volgende gevallen:

- het overzicht van de beleidsdoelstellingen ontbreekt;
- niet alle beleidsdoelstellingen zijn opgenomen in de strategische nota;
- er bij geen enkele beleidsdoelstelling een kwalitatieve omschrijving is opgenomen;
- er prioritaire acties of actieplannen ontbreken;
- de ontvangsten en uitgaven voor de prioritaire acties of actieplannen per boekjaar ontbreken;
- er bij de prioritaire acties of actieplannen geen verwijzing is naar de bovenliggende beleidsdoelstelling;
- er helemaal geen prioritair beleid is.

Waarom?

Een raadslid moet zich met de kwalitatieve omschrijving van de beleidsdoelstellingen en de prioritaire acties of actieplannen in de strategische nota een concreet beeld kunnen vormen van

de belangrijkste plannen en intenties van het bestuur. Om de strategische nota bruikbaar en hanteerbaar te maken voor de raadsleden mag dat document zich niet beperken tot een loutere opsomming van items.

Resultaat

	Overzicht van de beleidsdoelstellingen	Omschrijving van het prioritair beleid
Oké	250 (88%)	264 (93%)
Niet oké	35 (12%)	21 (7%)

In 88% van de gemeenten bevat de strategische nota een volledig overzicht van alle beleidsdoelstellingen. In totaal voldoen 35 meerjarenplannen, of iets meer dan 1 op 10, niet aan de verwachtingen voor het overzicht van de beleidsdoelstellingen en de omschrijving van de doelstellingen.

De beschrijving van de prioritaire acties en actieplannen in de strategische nota beoordelen we voor 93 % van de meerjarenplannen als voldoende. Slechts in 21 rapporteringen (7%) was dat niet het geval.

Er zijn 8 meerjarenplannen met een vermelding 'Niet oké' voor beide onderdelen.

Conclusie

De meeste gemeenten hebben de nieuwe verplichting, om vanaf 2026 in de strategische nota een volledig overzicht met alle beleidsdoelstellingen op te nemen, correct nageleefd. Voor de beleidsformulering in de strategische nota is er in een aantal meerjarenplannen nog marge voor verbetering.

3.4 Percentage van de uitgaven dat functioneel niet specifiek is toegewezen

Wat?

In hun meerjarenplanning wijzen lokale besturen de geraamde ontvangsten en uitgaven toe aan de verschillende beleidsvelden. Het uitgangspunt is dat ze hun ontvangsten en uitgaven zo concreet mogelijk toewijzen aan het inhoudelijk beleidsveld waarop ze betrekking hebben, zodat zichtbaar is hoeveel middelen ze inzetten voor elk beleidsgebied.

In deze indicator gaan we na hoeveel procent van hun uitgaven de besturen toewijzen aan het beleidsveld 'overig algemeen bestuur'⁸. Dat beleidsveld beschouwen sommige besturen mogelijk

⁸ Concreet betreft het een restpost voor ontvangsten of uitgaven die niet in andere beleidsvelden van het beleidsdomein algemeen bestuur kunnen worden opgenomen. Deze restpost bevat bv. premies voor algemene verzekeringen die niet aan een specifiek beleidsveld kunnen worden toegewezen.

als een algemene restpost. We bekijken op dat beleidsveld de uitgaven voor exploitatie⁹ en investeringen.

Waarom?

Een accurate verdeling van de overheidsuitgaven en -ontvangsten volgens hun functie is een belangrijk kwaliteitskenmerk van begrotingen en jaarrekeningen van overheden. Dankzij de verbinding van de uitgaven en ontvangsten met beleidsvelden kunnen beleidsmakers en burgers beter begrijpen waar de publieke middelen naartoe gaan.

Een correcte toewijzing van de gemeentelijke uitgaven en ontvangsten aan de beleidsvelden bevordert de transparantie over de middelen van de lokale besturen die naar de verschillende beleidsvelden en -domeinen gaan. Die informatie ondersteunt de sturing en opvolging van beleid. Een correcte toewijzing is van wezenlijk belang opdat de beleidsinformatie die gebruikers uit de BBC-data kunnen halen een realistisch en vergelijkbaar beeld zou geven.

Resultaat

Als proxy voor de inschatting over de rapportering volgens de beleidsvelden (de functionele codes) evalueren we of de gemeenten niet disproportioneel veel uitgaven toewijzen aan het beleidsveld 'overig algemeen bestuur' (beleidsveldcode 0190).

Percentage uitgaven op beleidsveld 0190	Aantal gemeenten	Procentueel
Geen uitgaven	59	20,7%
[0%-1%]	126	44,2%
]1%-2%]	30	10,5%
]2%-3%]	23	8,1%
]3%-4%]	11	3,9%
]4%-5%]	14	4,9%
]5%-6%]	9	3,2%
]6%-7%]	5	1,8%
]7%-8%]	1	0,4%
]8%-9%]	2	0,7%
]9%-10%]	2	0,7%
10%+	3	1,1%

Uit de analyse blijkt dat er 59 gemeenten zijn die het beleidsveld 'overig algemeen bestuur' niet gebruiken en hier dus geen exploitatie- of investeringsuitgaven aan koppelen. De grote meerderheid van de besturen boekt minder dan 5% van de totale exploitatie- en investeringsuitgaven op het beleidsveld 'overig algemeen bestuur'. Vooral de categorie tussen

⁹ Om een zuiverder beeld te krijgen, elimineren we voor deze analyse de uitgaven op rekening 6219 (responsabiliseringsbijdrage) en de uitgaven op rekeningen van de rubriek 6242/5 (toevoegingen en onttrekkingen aan de herverzekeringsfondsen voor pensioenen van uitvoerende mandatarissen en statutaire ambtenaren). Die uitgaven mogen de gemeenten immers volledig toerekenen aan het beleidsveld 'overig algemeen bestuur'.

0% en 1% is met 126 gemeenten sterk vertegenwoordigd. De verdeling is daarmee sterk geconcentreerd bij de lage percentages.

Er zijn wel 22 gemeenten die meer dan 5% van hun exploitatie- en investeringsuitgaven aan het beleidsveld 'overig algemeen bestuur' toewijzen. In die gemeenten varieert het aandeel van de uitgaven voor dat beleidsveld van iets meer dan 5% tot 18% van de totale uitgaven.

Conclusie

De meeste gemeenten wijzen niet opvallend veel van hun exploitatie- en investeringsuitgaven toe aan het beleidsveld 'overig algemeen bestuur'. Een groep van 22 besturen (7,7%) maakt wel intensief gebruik van dat beleidsveld. De resultaten geven geen indicatie van een algemene onvoldoende functionele toewijzing van de geraamde uitgaven. Ze laten evenwel ook niet toe om uitspraken te doen over een volledig correcte functionele toewijzing.

3.5 Spreiding van de personeelsuitgaven over het aantal beleidsvelden

Wat?

Omdat personeel in de gemeenten de belangrijkste kostenpost in de exploitatie is, bekijken we in deze indicator de spreiding van de geraamde personeelsuitgaven¹⁰ over de verschillende beleidsvelden.

Waarom?

Voor de duiding over het belang van een accurate functionele toewijzing van de uitgaven en ontvangsten verwijzen we naar de toelichting bij indicator 3.4.

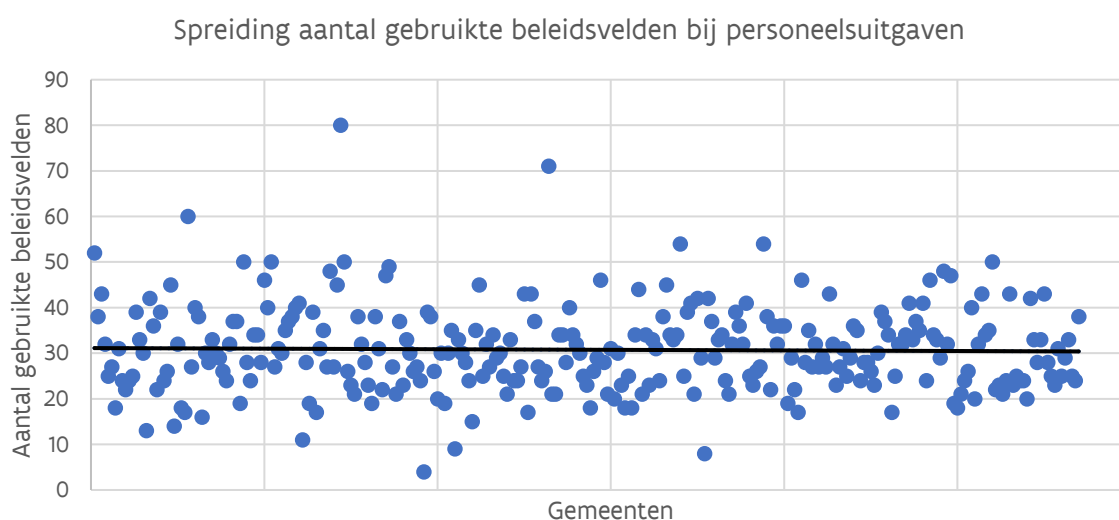
Resultaat

Aantal gebruikte beleidsvelden	Aantal gemeenten	Procentueel
1-10	3	1,1%
11-20	26	9,1%
21-30	122	42,8%
31-40	94	32,9%
41-50	34	11,9%
51-60	4	1,4%
60+	2	0,7%

¹⁰ Het betreft de personeelsuitgaven, met inbegrip van de lonen voor het gemeentelijk onderwijzend personeel dat ten laste is van de Vlaamse overheid, maar zonder de uitgaven voor pensioenen van politiek en statutair personeel.

De spreiding van het aantal gebruikte beleidsvelden per bestuur toont aan dat de gemeenten de personeelsuitgaven gemiddeld over 31 beleidsvelden verdelen. De meeste besturen gebruiken tussen 20 en 40 beleidsvelden. Het minimaal aantal gebruikte beleidsvelden bij de inschrijving van de verwachte uitgaven voor personeel is 4, het maximumaantal 80. De 3 gemeenten die minder dan 10 beleidsvelden gebruiken zijn de kleinste gemeenten in Vlaanderen volgens inwonersaantal. In die gemeenten is het logisch dat de activiteiten over minder beleidsvelden verspreid zijn.

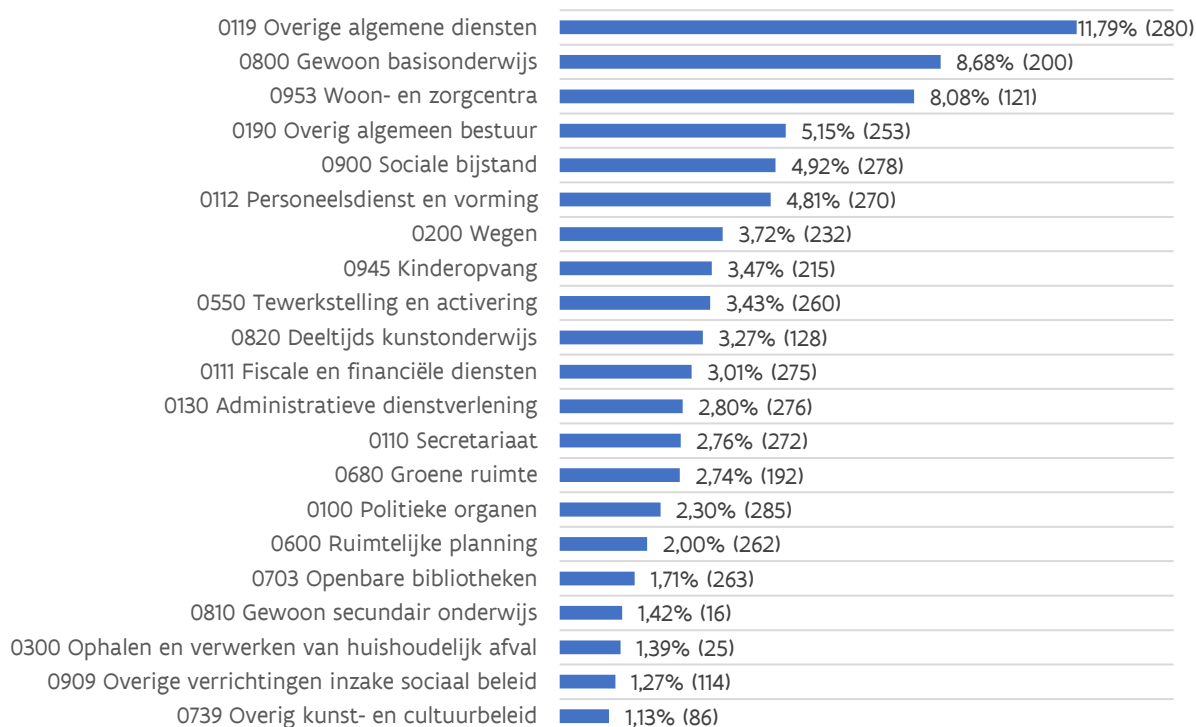
De onderstaande grafiek toont de spreiding van de beleidsvelden die de 285 gemeenten gebruikt hebben bij de inschrijving van de verwachte personeelsuitgaven.

In totaal over alle besturen heen zijn de personeelsuitgaven verdeeld over 135 verschillende beleidsvelden. De verdeling is wel duidelijk geconcentreerd binnen een aantal beleidsvelden: 21 beleidsvelden vertegenwoordigen ongeveer 80% van de personeelsuitgaven. De grootste aandelen situeren zich binnen 'overige algemene diensten' (11,79%), gevolgd door 'gewoon basisonderwijs' (8,68%) en 'woon- en zorgcentra' (8,08%). Ook beleidsvelden zoals 'overig algemeen bestuur', 'sociale bijstand' en 'personeelsdienst en vorming' nemen een belangrijk aandeel in.

De onderstaande grafiek illustreert de spreiding van de totale personeelsuitgaven van de gemeenten volgens de belangrijkste beleidsvelden.

Spreading personeelskosten over beleidsvelden

Conclusie

Globaal gezien toont de analyse aan dat de gemeenten de geraamde personeelsuitgaven breed toewijzen over verschillende beleidsvelden, maar dat een beperkt aantal beleidsvelden het grootste deel van de uitgaven vertegenwoordigt.

Ook deze resultaten geven geen indicatie van een algemene onvoldoende functionele toewijzing van de geraamde uitgaven. Net als bij de vorige indicator laten ze ook niet toe om uitspraken te doen over de accuraatheid van de functionele toewijzing.

3.6 Gecorrigeerde autofinancieringsmarge en geconsolideerd financieel evenwicht

Wat?

De financiële evenwichtsnormen¹¹ worden aangevuld met 2 niet-afdwingbare indicatoren:

- De gecorrigeerde autofinancieringsmarge (GAFM) geeft weer hoe groot de autofinancieringsmarge (AFM) is als we rekening houden met een welbepaalde jaarlijkse theoretische aflossing van de totale financiële schuld, ongeacht de financieringsvorm en de terugbetalingsmodaliteiten¹². Voor de berekening ervan gaat het bestuur uit van

¹¹ Zie definitie van het 'financieel evenwicht' in de [begrippenlijst](#) op de website van ABB.

¹² Schulden die besturen niet periodiek moeten aflossen, maar slechts op het einde van de leningstermijn, worden volgens de definitie niet meegeteld voor de berekening van de AFM en kunnen zo een vertekend beeld geven. De GAFM neutraliseert de gevolgen van deze niet-periodieke aflossingen.

gesimuleerde aflossingen van de financiële schuld en niet van de reële periodieke aflossingen.

- In het geconsolideerd financieel evenwicht toont het bestuur de budgettaire resultaten (beschikbaar budgettair resultaat, AFM en GAFM) niet alleen voor de gemeente en het OCMW, maar ook voor de eventuele autonome gemeentebedrijven en districten. Het is een consolidatie op het niveau van de directe partners van de gemeente en haar OCMW.

Bij deze indicator gaan we na of het bestuur de GAFM en het geconsolideerd financieel evenwicht correct berekent én eventuele materiële verschillen tussen de AFM en de GAFM duidelijk toelicht in (de toelichting van) het meerjarenplan.

Waarom?

De gecorrigeerde AFM is een bijkomende indicator om de gebruikers van de beleidsrapporten meer inzicht te verschaffen in de schuldpositie. Als de GAFM veel kleiner is dan de AFM, dan kan dat erop wijzen dat een bestuur bepaalde leningslasten doorschuift naar een volgende legislatuur of periode.

De indicatoren voor het geconsolideerde financiële evenwicht geven een beeld van de gezamenlijke budgettaire resultaten van de besturen in de consolidatiekring. Die informatie is belangrijk als de uitvoering van gemeentelijk beleid gedeeltelijk via autonome gemeentebedrijven verloopt. Samen met het overzicht van de verbonden entiteiten (zie indicator 3.8) helpen de geconsolideerde resultaten om een breder, integraler beeld te geven van de gemeentelijke financiën.

Resultaat

Eerst bekijken we of de besturen de GAFM correct berekenen en rapporteren in de meerjarenplannen.

Correcte berekening GAFM?		
Oké	270	95%
Niet oké	15	5%

Ten tweede gaan we na of de besturen een correcte en duidelijke verklaring opnemen als de GAFM wezenlijk afwijkt van de AFM.

Verklaring bij (materiële) afwijking van de AFM?		
Oké	216	76%
Niet oké	69	24%

Bij de 216 gemeenten met beoordeling 'Oké' zitten zowel de besturen zonder (grote) afwijking tussen de AFM en GAFM als de besturen waar er wel een materieel verschil is, maar die de verklaring duidelijk toelichten.

Verder bekijken we of de besturen alle verplicht op te nemen entiteiten vermelden in de tabellen over het geconsolideerd financieel evenwicht.

Zijn alle entiteiten vermeld bij het geconsolideerd financieel evenwicht?		
Oké	283	99%
Niet oké	2	1%

Bij de 283 gemeenten met beoordeling 'Oké' zitten zowel de gemeenten die geen AGB hebben als de gemeenten die het AGB mee opnemen in hun rapportering over het geconsolideerd financieel evenwicht.

Ten slotte bekijken we of de besturen de cijfers van hun AGB correct opnemen.

Correcte cijfers van alle entiteiten?		
Oké	280	98%
Niet oké	5	2%

Bij de 280 gemeenten met beoordeling 'Oké' zitten zowel de gemeenten die geen AGB hebben als de gemeenten die de correcte cijfers van het AGB mee opnemen in hun rapportering.

Conclusie

De berekening van de GAFM verloopt bij 95% van de gemeenten correct. Bij de overige besturen stelden we een technische fout in de berekening vast.

Opvallend is dat 1/4^e van de gemeenten in het meerjarenplan geen of geen duidelijke uitleg geeft bij (wezenlijke) verschillen tussen de AFM en de GAFM. Daardoor kunnen gemeenteraadsleden en andere lezers van het meerjarenplan informatie missen over alternatieve financieringsvormen, afbetalingsmodaliteiten en de schuldpositie over de langere termijn.

Kijken we naar het geconsolideerd financieel evenwicht, dan stellen we vast dat er slechts 2 besturen zijn die niet alle verplicht op te nemen entiteiten vermelden. In 3 gemeentelijke meerjarenplannen zijn de cijfers van het AGB niet helemaal correct in de staat van het financieel evenwicht (schema M2).

3.7 Rapportering over de financiële risico's en grondslagen en assumpties

Wat?

In deze indicator beoordelen we de opmaak van 2 belangrijke rubrieken in de toelichting van het meerjarenplan:

- het overzicht van de financiële risico's, dat een omschrijving bevat van de risico's die het bestuur loopt en de middelen waarover het beschikt of kan beschikken om die risico's te dekken;
- de beschrijving van de belangrijkste grondslagen en assumpties die het bestuur gebruikt heeft voor de opmaak van de ramingen in het meerjarenplan.

De regelgeving legt voor deze overzichten geen vast schema op. Voor onze inschatting van de manier waarop de gemeenten in hun meerjarenplan rapporteren over de financiële risico's werken we met scoretabel:

- score 1: het onderdeel ontbreekt integraal of vermeldt belangrijke informatie¹³ niet.
- score 2: de belangrijkste risico's zijn beschreven en vertaald naar het eigen bestuur.
- score 3: dit onderdeel is diep uitgewerkt en lijkt alle noodzakelijke informatie te bevatten over de risico's (waarschijnlijkheid en impact) en hoe het bestuur er mee omgaat (afdekking risico's).

De analyse van de beschrijving van de grondslagen en assumpties verloopt analoog:

- score 1: het onderdeel ontbreekt integraal of vermeldt belangrijke informatie¹⁴ niet;
- score 2: de grondslagen en assumpties voor de belangrijkste geraamde ontvangsten en uitgaven zijn toegelicht;
- score 3: dit onderdeel is diep uitgewerkt en lijkt alle noodzakelijke informatie te bevatten over de gebruikte grondslagen voor de geraamde ontvangsten en uitgaven in het meerjarenplan.

Waarom?

De rapportering over de financiële risico's wijst de raadsleden op (potentiële) risico's die een belangrijke impact kunnen hebben op de uitvoering van de planning en de financiële situatie van het bestuur als ze zich voltrekken. Ze moet een duidelijk overzicht geven van de concrete risico's die het bestuur loopt, de potentiële omvang ervan (bedrag, impact, budgettair gevolg) en de middelen waarover het bestuur beschikt om het risico geheel of gedeeltelijk af te dekken.

De beschrijving van de grondslagen en assumpties die het bestuur gebruikt heeft bij de opmaak van het meerjarenplan helpt de raadsleden bij het interpreteren van de geraamde ontvangsten en uitgaven die in het meerjarenplan zijn opgenomen.

Een volledig en transparant overzicht van de financiële risico's en de gebruikte grondslagen en assumpties zijn cruciaal om een correcte inschatting te kunnen maken van de cijfers in het meerjarenplan en de financiële toestand van het bestuur.

Resultaat

	Financiële risico's		Grondslagen en assumpties	
Score 1	24	8%	26	9%
Score 2	221	78%	232	81%
Score 3	40	14%	27	9%

In onze analyse kennen we aan het gros van de overzichten een score 2 toe, zowel bij de financiële risico's als bij de grondslagen en assumpties. Score 1, die wijst op een minder kwalitatief overzicht, is telkens de kleinste categorie, met respectievelijk 24 en 26 gemeenten.

¹³ Onder belangrijke informatie over financiële risico's begrijpen we bv. informatie over schuldbeheer, fiscaliteit, evolutie van de personeelsuitgaven, pensioenlasten en verplichtingen tegenover de belangrijkste verbonden partijen.

¹⁴ Onder belangrijke informatie over grondslagen en assumpties begrijpen we bv. informatie over ontvangsten uit de werking, aanvullende belastingen, eigen belastingen, ontvangen werkingssubsidies, personeelsuitgaven en pensioenuitgaven.

Conclusie

In een kleine 10% van de meerjarenplannen kunnen de gemeenten deze rubrieken sterker uitwerken om de rapportering te optimaliseren.

Bij de financiële risico's ontbreekt nog te vaak een duidelijke toelichting over de verwachte pensioenlasten en de evolutie van de personeelsuitgaven. In mindere mate stellen we vast dat de beschrijving van de financiële risico's voor de ontvangsten uit de verkoop van vaste activa en de verplichtingen voor de politie- en hulpverleningszones te summier of niet zijn opgenomen.

Bij de grondslagen en assumpties missen we in een aantal gevallen een heldere uitleg over de pensioenlasten en de geraamde inkomsten uit de werking, zoals retributies. In andere meerjarenplannen bevat dit onderdeel geen informatie over de zuiver lokale belastingen of geen duiding bij de geraamde opbrengst van de aanvullende belastingen waarvoor het bestuur andere bedragen inschrijft dan de prognoses die de Vlaamse belastingdienst of de FOD Financiën bezorgde. In nog andere meerjarenplannen, ten slotte, is dit onderdeel naar onze inschatting te summier beschreven.

3.8 Rapportering over de verbonden entiteiten

Wat?

Een entiteit is met het lokaal bestuur verbonden als ze bijdraagt aan de uitvoering van gemeentelijke taken en daarvoor op één of andere manier een tussenkomst van de gemeente krijgt. Organisaties die de lokale besturen in hun overzicht van de verbonden entiteiten moeten opnemen, zijn bijvoorbeeld:

- autonome gemeentebedrijven en privaatrechtelijke verzelfstandigde agentschappen, zoals vzw's;
- verenigingen en vennootschappen voor maatschappelijk welzijn;
- intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (en eventuele filialen), ongeacht hun juridische vorm;
- politie- en hulpverleningszones, besturen van de eredienst, centra voor algemeen welzijn, sociale woonmaatschappijen, ...

De regelgeving legt voor dit overzicht geen vast schema of geen lijst van entiteiten op. Voor onze inschatting van de manier waarop de gemeenten in hun meerjarenplan rapporteren over de verbonden entiteiten hanteren we de volgende scoretabel:

- score 1: het onderdeel ontbreekt integraal of vermeldt belangrijke informatie¹⁵ niet;
- score 2: de belangrijkste verbonden entiteiten zijn vermeld en de financiële relatie is toegelicht;
- score 3: het overzicht is duidelijk en bevat alle noodzakelijke informatie over de verbonden entiteiten en de financiële relatie met het bestuur.

¹⁵ Het betekent dat de gemeente bepaalde 'vanzelfsprekende' entiteiten, zoals politie- en hulpverleningszones, eredienstbesturen, dochterentiteiten (AGB's, welzijnsverenigingen en andere extern verzelfstandigde agentschappen), intergemeentelijke samenwerkingsverbanden of een sociale woonmaatschappij niet heeft opgenomen.

Waarom?

Veel gemeentelijk beleid wordt uitgevoerd in verzelfstandigde entiteiten of samenwerkingsverbanden, waardoor het gemeentelijk landschap versnipperd geraakt. De gemeenten ondersteunen heel wat van die verbonden entiteiten jaarlijks met aanzienlijke werkings- en investeringssubsidies. De activiteiten van die entiteiten kunnen impact hebben op de financiën en de beleidsresultaten van de gemeente.

Het overzicht van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de andere verbonden entiteiten toont raadsleden met welke entiteiten het lokaal bestuur een bestuurlijke of financiële band of samenwerking heeft en welke middelen er naar elke entiteit gaan. Daarmee moeten raadsleden kunnen inschatten welke verplichtingen, lasten of risico's hier voor de gemeente kunnen uit volgen. Deze informatie versterkt de democratische controle en helpt raadsleden om het gemeentelijk beleid in zijn totaliteit beter te beoordelen¹⁶.

Resultaat

Overzicht verbonden entiteiten	Aantal gemeenten	Procentueel
Score 1	23	8%
Score 2	229	80%
Score 3	33	12%

In onze analyse kennen we 229 keer een score 2 en 33 keer een score 3 toe. Daar is onze inschatting dat het overzicht de raadsleden een behoorlijk tot zeer uitgebreid zicht geeft op de entiteiten die zijn opgenomen in de gemeentelijke 'consolidatiekring'. In 23 dossiers beschouwen we het overzicht als onvolledig omdat (de financiële tussenkomsten voor) sommige entiteiten niet zijn vermeld.

Conclusie

Meer dan 9 op de 10 gemeenten rapporteren behoorlijk over de verbonden entiteiten.

¹⁶ Een aantal belangrijke verbonden entiteiten hebben ook afzonderlijke rapporteringsverplichtingen (budgetten, rekeningen, verslagen) ten aanzien van de gemeenteraad.

3.9 Rapportering over de personeelsinzet

Wat?

Lokale besturen moeten in de toelichting bij het meerjarenplan een overzicht opnemen dat duidelijk informeert over de personeelsinzet. Er is geen vast opgelegd schema. Het overzicht moet minstens helder tonen hoeveel voltijds equivalenten het bestuur per afdeling of dienst inzet. Besturen kunnen extra gegevens toevoegen, zoals het aantal medewerkers per afdeling, een onderscheid tussen ingevulde en nog openstaande functies of de geraamde personeelsuitgaven.

In onze analyse gingen we na of de gemeenten de rapportering over de personeelsinzet voldoende duidelijk vormgeven en of ze de hierboven vermelde gegevens opnemen in hun overzichten.

Waarom?

Personeelsuitgaven vormen een aanzienlijk deel van het gemeentebudget. De uitgaven volgens het type personeel (statutair, contractueel, politiek, enz.) zijn beschikbaar in het overzicht van de uitgaven en ontvangsten volgens hun economische soort (schema T2).

Uit de evaluatie van de beleidsrapporten bleek dat raadsleden vaak onvoldoende zicht hebben op de samenstelling van het personeelsbestand. Daarom moet het meerjarenplan vanaf 2026 ook een globaal overzicht bevatten van de personeelsinzet.

Resultaat

Overzicht personeelsinzet	Aantal gemeenten	Procentueel
Oké	281	99%
Niet oké	4	1%

In onze analyse stelden we vast dat het overzicht van de personeelsinzet in 4 meerjarenplannen niet (helemaal) aan de verwachtingen voldoet. In 1 meerjarenplan ontbreekt het overzicht. De andere 3 overzichten bevatten geen vermelding van de personeelsinzet per afdeling of dienst of de inzet in VTE.

Conclusie

Zowat elke gemeente geeft in de toelichting van haar meerjarenplan een goed beeld van de personeelsinzet.

3.10 Rapportering over de investeringen

Wat?

Vanaf het meerjarenplan 2026-2031 nemen de besturen in het meerjarenplan een globaal overzicht op met de omschrijving van de investeringen en de uitgaven en ontvangsten (bv. investeringssubsidies) die het bestuur daarvoor in het meerjarenplan heeft ingeschreven.

De regelgever legt geen sjabloon of model op. De besturen kunnen het investeringsoverzicht naar eigen inzichten en informatiebehoeften vormgeven. In ons onderzoek gingen we na hoe de gemeenten de geboden vrijheidsgraad voor de rapportering over hun geplande investeringen concreet invulden bij de opmaak van hun meerjarenplan.

Voor de opvolging van de wijze waarop de gemeenten in het overzicht van de investeringen in hun meerjarenplan rapporteren over het geplande investeringsbeleid gebruiken we een scoretabel:

- score 1: er ontbreekt belangrijke informatie over de investeringen of het overzicht is naar onze inschatting niet duidelijk genoeg;
- score 2: de normaal verwachte informatie over iedere investering is beschikbaar en het overzicht is voldoende duidelijk voor de raadsleden;
- score 3: er is een duidelijk overzicht van de geplande investeringen met aanvullende informatie. De investeringen zijn helder verwoord en ingedeeld en bevatten linken naar de betrokken doelstelling, actie, het beleidsveld, enzovoort.

Waarom?

De lokale investeringen zijn een belangrijk onderdeel van het gemeentelijk beleid en nemen in de meeste lokale besturen een belangrijke hap uit het budget. De strategische en financiële nota van het meerjarenplan en de schema's van de toelichting bevatten informatie over de geplande investeringen, maar in verspreide slagorde en globale cijfers.

Het overzicht van de investeringen vervangt de vroegere investeringsprojecten per prioritaire actie. Met dat overzicht krijgen raadsleden in 1 oogopslag een globaal beeld van het investeringsbeleid van de gemeente voor de komende jaren. De omschrijving van de geplande projecten en de raming van de verwachte uitgaven en ontvangsten ervoor, geven de raadsleden een meer gedetailleerd inzicht in de samenstelling van de investeringsplanning en de geraamde cijfers die daarvoor zijn opgenomen in het meerjarenplan.

Resultaat

Overzicht investeringen	Aantal gemeenten	Procentueel
Score 1	24	8,4%
Score 2	217	76,1%
Score 3	44	15,5%

Meer dan 90% van de meerjarenplannen bevatten een goed bruikbaar overzicht van de investeringen.

Bij 24 meerjarenplannen is vastgesteld dat het bestuur er goed aan doet om de rapportering over de investeringen in de toekomst te optimaliseren. In een aantal van die gevallen gaat het om het toevoegen van de ontvangsten uit investeringssubsidies. Andere overzichten beperken zich tot de belangrijkste investeringen (bv. een 'top 30', investeringen boven 50.000 euro). In een beperkt aantal dossiers is de omschrijving van de investeringen naar onze inschatting veel te summier, te onduidelijk of te algemeen om nog informatief te zijn. In 1 meerjarenplan is geen overzicht van de investeringen opgenomen.

Conclusie

De overzichten van de investeringen zijn naar onze inschatting in de overgrote meerderheid van de gevallen goed tot uitstekend opgesteld. De meeste lokale besturen hebben de bijsturing in het kader van BBC 3.0 prima omgezet naar de praktijk en versterken zo de informatie voor hun raadsleden.

3.11 Toegestane werkingssubsidies: juiste codes?

Wat?

In deze indicator onderzoeken we of de gemeenten de werkingssubsidies die ze toestaan registreren op de correcte algemene rekening, het aangewezen beleidsveld en de economische sector waartoe de begunstigde behoort. Daarbij voeren we 5 controlestappen uit:

1. Aan de hand van de rekening en de economische sector gaan we na of een gemeente bedragen heeft ingeschreven voor subsidies aan politiezones, hulpverleningszones, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, autonome gemeentebedrijven en welzijnsverenigingen. Indien nodig, doen we een verdere detailcontrole (stappen 2 tot 5).
2. Met de combinatie van de rekening, het beleidsveld en de economische sector gaan we na of de werkingssubsidies voor politiezones, hulpverleningszones en besturen van de eredienst correct geregistreerd zijn.
3. Met de combinatie van de rekening, het beleidsveld en de economische sector checken we of er subsidies zijn ingeschreven voor sport-, jeugd- en cultuurverenigingen. We verwachten immers dat de meeste gemeenten daarvoor subsidies toekennen.
4. Voor de gemeenten met een AGB of welzijnsvereniging gaan we na of ze een bedrag inschreven op de gepaste rekening en economische sector.
5. In de laatste stap doen we nog een globale screening op combinaties van rekening, beleidsveld en economische sector die ons niet logisch lijken.

Waarom?

De toerekening van toegekende werkingssubsidies aan de juiste algemene rekening, het betrokken beleidsveld en de correcte economische sector is belangrijk voor een goede datakwaliteit. Voor de gemeenteraadsleden is dit essentieel opdat ze in de financiële nota van

het meerjarenplan zouden kunnen nagaan naar welke beleidsdomeinen en economische sectoren de toegestane werkingssubsidies gaan.

Daarnaast spelen de codes voor de economische sectoren een belangrijke rol voor de opmaak van de rapportering van de Nationale Bank over het ESR-vorderingensaldo van de lokale besturen¹⁷. Ook om voor de besturen die BBC hanteren (gemeente, OCMW, autonoom gemeentebedrijf en welzijnsvereniging) een betere inschatting te kunnen maken van gezamenlijke cijfers, met uitzuivering van een aantal onderlinge uitgaven en ontvangsten, zijn die codes van wezenlijk belang.

Resultaat

Stap 1: Is er verder onderzoek nodig na globale screening van MAR 649x?	
Nee	214 (75%)
Ja	71 (25%)

Bij driekwart van de besturen geeft de globale controle aan dat ze correct geregistreerd hebben. Voor 71 meerjarenplannen deden we een bijkomende toetsing (zie stap 2 tot 5).

Stap 2: Komen de combinaties voor werkingssubsidies aan deze entiteiten voor?	Niet oké (aantal gemeenten)
Politiezones	7
Hulpverleningszones	6
Eredienstbesturen	6

We stellen vast dat telkens bij 6 of 7 besturen de verwachte registraties voor werkingssubsidies aan politiezones, hulpverleningszones of eredienstbesturen niet voorkomen. Uit het onderzoek blijkt dat het in alle gevallen gaat het over het gebruik van een verkeerde code voor de economische sector.

Stap 3: Komen de combinaties voor werkingssubsidies voor verenigingen in het kader van onderstaande activiteiten voor?	Niet oké (aantal gemeenten)
Sport	9
Jeugd	12
Cultuur	7

In de registraties van toegestane werkingssubsidies voor sport-, jeugd- en cultuurverenigingen stelden we respectievelijk 9, 12 en 7 fouten vast, verdeeld over 14 gemeenten (5%). Ook hier gaat het voornamelijk over het gebruik van verkeerde codes voor de economische sector.

¹⁷ Het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen (ESR) is een statistisch raamwerk voor een beschrijving van een totale economie van een land, van de elementen waaruit deze economie is opgebouwd en van haar betrekkingen met andere economieën. Het ESR-systeem maakt een consistente, betrouwbare en vergelijkbare kwantitatieve beschrijving van de EU-lidstaten mogelijk. De minimum genormaliseerde stelsels van de algemene rekeningen en van de codes voor de economische sectoren maken het mogelijk om vanuit de BBC-data te rapporteren volgens de ESR-methodologie.

Stap 4: Komen de combinaties voor werkingssubsidies aan dochters voor?	Niet oké (aantal gemeenten)
AGB: werkingstoelage	0
AGB: prijssubsidies	0
Welzijnsvereniging: werkingssubsidies	2

Slechts 2 gemeenten registreerden een foutief beleidsveld bij het registreren van de raming voor de toegestane werkingssubsidies aan welzijnsverenigingen.

Stap 5: onlogische combinaties?	Niet oké (aantal gemeenten)
Beleidsveld	5
Code economische sector	45

In totaal registreerden 45 gemeenten bij de toegestane werkingssubsidies één of meerdere 'onlogische' codes voor de economische sector. In 5 meerjarenplannen stelden we een onlogische koppeling met het beleidsveld vast.

Conclusie

Volgens de controle die we uitvoerden zijn de toegestane werkingssubsidies in 75% van de meerjarenplannen op de correcte codes ingeschreven. De overige 25% bevat één of meerdere foutieve registraties voor de werkingssubsidies aan politie- en hulpverleningszones, besturen van de erediens, verenigingen voor sport, jeugd en cultuur en welzijnsverenigingen of bevat een onlogische combinatie van rekening met beleidsveld of code voor de economische sector. De grootste uitdaging zit in de accurate toewijzing aan de economische sector.

3.12 De codes voor de economische sector: toegepast waar het moet?

Wat?

De BBC-regelgeving legt de codes voor de economische sectoren vast in een genormaliseerd stelsel en bepaalt voor welke algemene rekeningen de gemeente een sectorcode moet registreren. Die code is een onderdeel van de boekhoudsleutel. Ze geeft weer naar welke institutionele sector een bepaalde uitgave gaat of van welke sector een ontvangst komt¹⁸.

In deze indicator gaan we na of de gemeente een sectorcode registreert voor iedere transactie op een algemene rekening waar dat vereist is.

¹⁸ De notie 'institutionele sector' wordt gebruikt in de Europese regelgeving, meer bepaald in het methodologische kader van het 'Europees Systeem van Rekeningen' (ESR) voor de macro-economische beschrijving van de lidstaten. Het ESR-systeem telt 5 hoofdcategorieën van institutionele sectoren: de vennootschappen, de financiële vennootschappen, de verenigingen zonder winstoogmerk, de gezinnen en de overheid.

Waarom?

Voor het belang van het gebruik van de correcte codes voor de economische sectoren verwijzen we naar de beschrijving bij indicator 3.11.

Resultaat

De controle of de gemeente een sectorcode 'nihil' registreert bij algemene rekeningen waar dat niet is toegelaten levert de volgende resultaten op:

AR met ESC NULL waarvoor niet toegelaten?	Ja	Nee
Aantal gemeenten (absolute cijfers)	28	257
Aantal gemeenten (relatieve cijfers)	9,8%	90,2%

Meer dan 90% van de gemeenten registreert bij elke transactie waar dat nodig is een code voor de economische sector. Bovendien moeten we de omvang van de vastgestelde gebreken sterk nuanceren. In 27 van de 28 gevallen waar een fout is vastgesteld, ontbreekt alleen de sectorcode bij de transacties op de rekening 'renten en kosten verbonden aan schulden'. Voor die rekening is de verplichte toevoeging van een code voor de economische sector een nieuwe verplichting vanaf 2026.

Conclusie

Het gebruik van de codes voor de economische sectoren is sterk verbeterd tegenover de meerjarenplannen voor de vorige bestuursperiodes.

3.13 Gebruik van de nieuwe algemene rekeningen: retributies

Wat?

Vanaf 2026 is het rekeningenstelsel uitgebreid met 37 algemene rekeningen voor de registratie van ontvangsten uit retributies¹⁹. In deze indicator onderzoeken we hoeveel van die nieuwe rekeningen elke gemeente gebruikt heeft bij de opmaak van het meerjarenplan.

Waarom?

Accurate registraties op deze nieuwe rekeningen bieden een meer gedetailleerd inzicht in de soort werkingsontvangsten van het lokaal bestuur. Ze laten tevens toe om betere vergelijkende analyses te maken over de gezamenlijke ontvangsten uit belastingen en retributies.

¹⁹ Wanneer een lokaal bestuur een dienst levert aan een inwoner in diens persoonlijk belang (bv. afgifte van een identiteitsbewijs, afgifte van een omgevingsvergunning, vuilniszakken, toegang tot het gemeentelijk containerpark, standplaats op markten,) kan het een billijke vergoeding (een retributie) vragen. Bij een lokale belasting is er geen relatie tussen (de hoogte van) het fiscale bedrag en een geleverde dienst of prestatie.

Resultaat

Aantal gebruikte rekeningen voor retributies	Aantal gemeenten	Procentueel
1-5	20	7%
6-10	31	11%
11-15	61	21%
16-20	93	33%
21-25	51	18%
26-30	24	8%
30+	5	2%

De tabel toont dat 1/3de van de besturen 16 tot 20 van de nieuwe rekeningen voor ontvangsten uit retributies gebruikt. Slechts 20 gemeenten gebruiken minder dan 6 van die rekeningen. Binnen die laatste groep gebruiken 10 gemeenten slechts 1 of 2 van de nieuwe rekeningen.

Conclusie

Als er besturen zouden zijn die de verwachte ontvangsten uit retributies nog niet voldoende uitsplitsen over de nieuwe rekeningen, kunnen we uit het onderzoek afleiden dat het om een minderheid van de gemeenten gaat.

3.14 Ramingen van de investeringsuitgaven

Wat?

In deze indicator vergelijken we de investeringsplanning volgens de meerjarenplannen 2020-2025 met de geboekte investeringsuitgaven voor materiele vaste activa en investeringssubsidies in de jaarrekeningen van 2020 tot 2025.

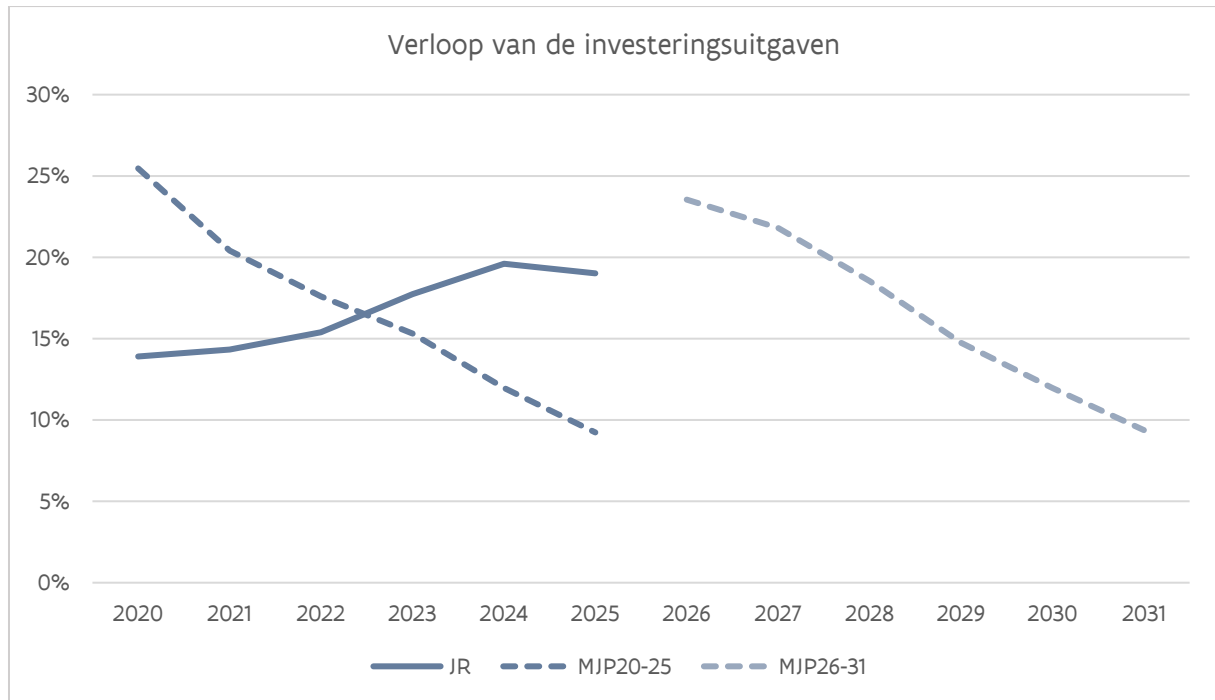
Waarom?

Traditioneel stellen we vast dat de geraamde investeringsuitgaven in de meerjarenplannen een dalende trend vertonen naarmate de periode van het meerjarenplan vordert, terwijl de geboekte uitgaven in de jaarrekeningen een stijgende trend kennen. Wanneer de investeringen in de planning en die in de rekeningen (te) veel van elkaar afwijken, is dat problematisch om 2 redenen:

- het meerjarenplan geeft een verkeerde voorstelling van zaken over de verwachte investeringen van de lokale besturen;
- de gemeenten voorzien in hun meerjarenplan financiering voor de volledige investeringsplanning. De geraamde terugbetalingen die ze daarvoor inschrijven drukken op de autofinancieringsmarge. Dat leidt er in de praktijk toe dat ze de financiële schulden en de

autofinancieringsmarge in hun meerjarenplannen (veel) slechter inschatten dan wat nadien uit de jaarrekeningen blijkt. Dat kan voor lokale mandatarissen leiden tot een verkeerde inschatting van de beleidsruimte.

Resultaat

De grafiek toont de discrepantie tussen het verloop van de geplande investeringsuitgaven in de meerjarenplanning 2020-2025²⁰ en de geboekte uitgaven in de jaarrekeningen 2020-2025. De verschillen tussen meerjarenplannen en jaarrekeningen moeten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. De timing voor de uitvoering van geplande projecten wordt in de praktijk ook beïnvloed door externe factoren die op het moment van de planning moeilijk of niet voorspelbaar zijn voor de gemeente.

Ook in de meerjarenplannen 2026-2031 zijn de geraamde investeringsuitgaven geconcentreerd in de eerste 3 jaren en valt de (sterk) dalende tendens op naar het einde van de periode van het meerjarenplan toe.

Conclusie

Voor de voorgaande bestuursperiodes bleek het voor veel gemeenten moeilijk om de verwachte investeringsuitgaven en de spreiding ervan doorheen de periode van het meerjarenplan realistisch in te schatten. De cijfers in de meerjarenplannen 2026-2031 vertonen dezelfde trend als die voor de voorgaande bestuursperiode(s). Dat wijst erop dat het merendeel van de gemeenten ook nu de investeringsplanning zeer ambitieus heeft opgesteld en dat de kans dat de cijfers een overschatting bevatten reëel is.

²⁰ Het betreft de geaggregeerde bedragen uit de originele meerjarenplannen 2020-2025 voor alle gemeenten samen. De cijfers voor een individueel bestuur kunnen hiervan afwijken.

3.15 Ramingen van de aanvullende belastingen

Wat?

De aanvullende personenbelasting (APB) en de opcentiemen uit de onroerende voorheffing (OOV), de 2 belangrijkste aanvullende belastingen, vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeenten. De raming van die inkomsten is van cruciaal belang voor een goede beleidsmatige en financiële planning.

Voor deze indicator gaan we na of de ingeschreven bedragen voor APB, OOV en verkeersbelasting overeenstemmen met de prognoses die de Vlaamse belastingdienst (Vlabel) en de FOD Financiën ter beschikking stellen. Afwijkingen van minder dan 1% laten we buiten beschouwing. Als een bestuur eigen prognoses gebruikt, gaan we na of de toelichting van het meerjarenplan daar een motivering voor bevat.

Waarom?

De geraamde exploitatie-ontvangsten in het algemeen, en de fiscale inkomsten in het bijzonder, hebben een belangrijke invloed op de budgettaire resultaten en het financiële evenwicht van het meerjarenplan. Een verkeerde inschatting van de belangrijkste fiscale ontvangsten kan het globale beeld in het meerjarenplan vertekenen. Als een bestuur gemotiveerd afwijkt van de prognoses die Vlabel of de FOD Financiën opmaakt, is het van wezenlijk belang dat de raadsleden over die informatie kunnen beschikken voor de beoordeling van het meerjarenplan.

Resultaat

Ramingen ingeschreven volgens prognoses Vlabel en FOD Financiën?	APB	OOV	Verkeersbelasting
Ja	265 (93%)	252 (88%)	268 (94%)
Nee	20 (7%)	33 (12%)	17 (6%)

Voldoende toelichting bij afwijkingen?		
Ja	21	43%
Nee	28	57%

In totaal schrijven 49 gemeenten (17%) afwijkende ramingen (groter dan 1%) in voor de geraamde ontvangsten uit APB, OOV en verkeersbelasting. Enkele besturen wijken af van de prognoses voor meerdere aanvullende belastingen tegelijk. Voor 28 van de 49 besturen die afwijkende ramingen inschreven vonden we, naar onze inschatting, onvoldoende duiding in het meerjarenplan.

Conclusie

Nogal wat gemeenten wijken in één van hun ramingen voor APB, OOV of verkeersbelasting meer dan 1% af van de prognoses van Vlabel of de FOD Financiën. In (te) veel van die gevallen bevat het meerjarenplan onvoldoende toelichting over (de motivering voor) de afwijking van de prognoses van de Vlaamse of federale overheid.

3.16 Registraties en ramingen van de algemene werkingssubsidies

Wat?

In deze indicator gaan we na of de gemeenten de verwachte ontvangsten uit algemene werkingssubsidies in hun meerjarenplan op de correcte codes (algemene rekening, beleidsveld en economische sector) en voor het juiste bedrag inschrijven²¹. We controleren de hoofd- en aanvullende dotaties van het gemeentefonds en de bedragen die de gemeente inschrijft onder de ‘andere algemene werkingssubsidies’.

Waarom?

De algemene financiering heeft een belangrijke impact op de budgettaire resultaten en het financiële evenwicht van het meerjarenplan. Een verkeerde inschatting van de ontvangsten uit algemene werkingssubsidies kan het globale beeld in het meerjarenplan vertekenen.

Resultaat

Correcte registratie en raming?	Registratie		Raming	
	Oké	Niet oké	Oké	Niet oké
Basisdotatie Gemeentefonds	285 (100%)	0 (0%)	278 (97%)	9 (3%)
Aanvullende dotatie Gemeentefonds	277 (97%)	8 (3%)	283 (99%)	2 (1%)

Bij de hoofddotatie van het gemeentefonds stellen we een beperkt aantal afwijkingen vast. De impact is telkens relatief beperkt. De afwijkingen zijn toe te schrijven aan het gebruik van gedateerde prognoses of manuele invoerfouten.

Ook de verwachte ontvangsten uit aanvullende dotaties van het gemeentefonds zijn doorgaans goed geregistreerd. In een beperkt aantal gevallen zijn de dotatie voor de Elia-compensatie of de inkanteling van de vroegere sectorale subsidies foutief geregistreerd op de rekening van de hoofddotatie of op een rekening voor de ‘andere algemene werkingssubsidies’.

²¹ We gaan na of de bedragen in overeenstemming zijn met de prognoses van de Vlaamse overheid die beschikbaar zijn in de [financieringstool](#) op de ABB-website over het lokaal bestuur.

We gingen ook na of de bedragen die op de algemene rekening voor 'andere algemene werkingssubsidies' zijn ingeschreven, in grootteorde aansluiten bij de prognoses die beschikbaar zijn voor die subsidies. We stellen vast dat dat het geval is voor 172 besturen (60%). Bij de overige 113 besturen merkten we een afwijking voor het ingeschreven bedrag of de algemene rekening waarop het bedrag is ingeschreven.

Type 'andere algemene werkingssubsidie'	Niet oké (bedrag of rekening)
Gesco-regularisatiepremie	3
Dotatie op basis van de responsabiliseringsbijdrage	18
Open ruimte (niet voor 13 centrumsteden)	8
Subsidie ter compensatie van minderontvangsten uit dividenden (Fluvius)	15
Plattelandsfonds (voor 47 plattelandsgemeenten)	24
Subsidie voor lokaal sociale-economiebeleid	67

De meeste afwijkingen situeren zich bij de subsidie voor het lokaal sociale-economiebeleid en het plattelandsfonds. Dat zijn 2 subsidiestromen waarin de Vlaamse overheid in 2025 wijzigingen heeft doorgevoerd, waardoor de gemeenten het bedrag vanaf 2026 op een andere rekening moeten inschrijven. De subsidie voor het lokaal sociale-economiebeleid was voorheen een specifieke werkingssubsidie. De middelen uit het plattelandsfonds zijn omgezet van een investeringssubsidie naar algemene financiering.

Voor de responsabiliseringsbijdrage beschikken nogal wat gemeenten, via berekeningen van hun verzekeraar, over accuratere prognoses dan die van de Federale Pensioendienst. Als een gemeente die 'eigen' prognoses gebruikt voor de verwachte uitgaven, is het logisch dat ze de impact ook doorrekent voor de raming van de ontvangst uit de dotatie op basis van de responsabiliseringsbijdrage. In dat geval verwachten we dat het bestuur in de toelichting van het meerjarenplan aan de raadsleden duiding geeft over de (basis van de) ingeschreven bedragen. We stelden vast dat die bijkomende informatie in 18 dossiers niet (voldoende) is opgenomen.

Ten slotte, onderzochten we ook of de 'andere algemene werkingssubsidies' zijn gekoppeld met het correcte beleidsveld en de juiste code voor de economische sector en of er subsidies zijn geregistreerd onder de rubriek van de 'andere algemene werkingssubsidies' die daar eigenlijk niet thuishoren.

	Niet oké
Koppeling met juiste beleidsveld en economische sector?	27 (9%)
Subsidies in foutieve rubriek?	25 (9%)

Conclusie

De dotaties uit het gemeentefonds zijn over het algemeen volledig correct ingeschreven. De registraties van de andere algemene werkingssubsidies vertonen een aantal onzorgvuldigheden. De registratiefouten situeren zich vooral bij de 2 subsidiestromen waar de Vlaamse overheid de regelgeving in 2025 heeft bijgestuurd.

4. CONCLUSIES

Naar de vorm zijn de gemeentelijke meerjarenplannen 2026-2031 uitstekend. Procedureel en vormelijk voldoen ze aan de vereisten die de regelgeving voor de lokale besturen voorschrijft. Voor de inhoudelijke aspecten van de beleidsmatige en budgettaire rapportering zijn er voor een aantal onderdelen van de meerjarenplannen en de onderliggende registraties nog optimalisaties mogelijk.

De meeste gemeenten beschikten vóór 31 december 2025 over een vastgesteld meerjarenplan en bezorgden de digitale rapportering erover tijdig aan de Vlaamse overheid. De budgettaire schema's zijn accuraat opgesteld en de gegevens van de digitale rapportering sluiten aan op het meerjarenplan dat de raadsleden hebben vastgesteld. De meerjarenplannen zijn beschikbaar op de gemeentelijke webtoepassing en digitaal doorzoekbaar. Alleen de correcte vermelding van de publicatiedatum op de gemeentelijke webtoepassing is een aandachtspunt.

De gemeenten werken hun beleid steeds sterker planmatig uit. De wijze waarop ze dat in de strategische nota uitdrukken en beschrijven in doelstellingen en acties is in nogal wat meerjarenplannen nog vatbaar voor verbetering. De meeste strategische nota's bevatten een overzicht van alle beleidsdoelstellingen, maar nog (te) veel gemeenten gebruiken te weinig prioritaire acties of actieplannen om de raadsleden in de strategische nota een duidelijk inzicht te geven in de beleidsinitiatieven voor de komende jaren. In te veel meerjarenplannen hebben de prioritaire acties of actieplannen in de strategische nota betrekking op een te beperkt volume van het budget.

De budgettaire schema's en overzichten in de financiële nota en de toelichting van de meerjarenplannen zijn correct en kwaliteitsvol opgemaakt. De besturen hebben ook de aanpassingen die met BBC 3.0 vanaf 2026 zijn ingevoerd goed geïmplementeerd. De overzichten van de investeringen, de schulden, de verbonden entiteiten en de personeelsinzet versterken de informatie voor de raadsleden. De rapportering over de financiële risico's (bv. pensioenlasten) en de grondslagen en assumpties die gebruikt zijn bij de raming van de verwachte uitgaven en ontvangsten (bv. aanvullende belastingen) verdient in 1 op de 10 gevallen nog extra aandacht.

De kwaliteit van de onderliggende registraties voor de opbouw van de budgettaire schema's van het meerjarenplan en de digitale rapportering is sterk verbeterd. Hoewel er nog een aantal registratiefouten en onzorgvuldigheden zijn vastgesteld (bv. voor de andere algemene werkingssubsidies), kunnen we stellen dat er geen algemene aanwijzing is dat de gemeenten de geraamde uitgaven en ontvangsten niet accuraat toewijzen aan beleidsvelden of algemene rekeningen. De grootste uitdaging zit nog in de accurate toewijzing aan de economische sector, bijvoorbeeld bij de toegestane werkingssubsidies.

De cijfers voor de geraamde investeringen in de meerjarenplannen 2026-2031 vertonen dezelfde trend als die in de meerjarenplannen voor de voorgaande bestuursperiode(s). Ook nu heeft het merendeel van de gemeenten de investeringsplanning zeer ambitieus opgesteld. De geraamde investeringsuitgaven zijn geconcentreerd in de eerste 3 jaren van het meerjarenplan. Voor de volgende jaren is er een (sterk) dalende tendens. Het lijkt weinig waarschijnlijk dat de (timing voor de) uitvoering ook volledig volgens die planning zal verlopen.

AGENTSCHAP **BINNENLANDS BESTUUR**

Koning Albert II laan 15 bus 215
1210 BRUSSEL

binnenland@vlaanderen.be